

Zagrożenia środowiska naturalnego w Gminie Chęciny

Obszar gminy Chęciny ze względu na cenne walory przyrodnicze oraz krajobrazowe objęty został różnymi formami ochrony przyrody. prawie cały charakteryzowany obszar włączony został w obręb Chęcińskiego – Kieleckiego Parku Krajobrazowego.

Spośród 8 gmin objętych Parkiem i jego otuliną, miasto i gmina Chęciny są z nim związane najsilniej. Gmina Chęciny usytuowana jest w centralnej i wschodniej części Parku i otuliny. W Parku znajduje się ca 71% jej ogólnej powierzchni, a w otulinie ca 14%. Łącznie na terenie miasta i gminy ochroną objęte jest ca 85% ogółu powierzchni. W gminie Chęciny na terenie parku krajobrazowego w całości położone jest 9 sołectw: Bolmin, Polichno, Skiby, Korzecko, Mosty, Staroheciny, Lipowica, Gošciniec, Tokarnia. W parku i otulinie: miasto Chęciny, Miedzianka, Podpolichno, Wolica, Radkowice. W otulinie położone są: Siedlce i Wojkowice.

Chęcińsko – kielecki park krajobrazowy powołany został rozporządzeniem nr 17/96 wojewody kieleckiego z dnia 02.12.1996 roku (dz. Urz.kiel. nr 52/202 z 02.12.1996r.).

Plan ochrony Chęcińsko – Kieleckiego Parku Krajobrazowego precyzuje zasady działalności ochronnej przyjęte dla tego obszaru.

Generalne ustalenia Planu Ochrony wskazują na konieczność racjonalnego gospodarowania w gminie w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju (p.5 w/w Rozporządzenia). Ustalenia planu są wiążące przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz w bieżącej działalności inwestycyjnej na terenie gminy.

Zgodnie z § 6 ust. 2 Rozporządzenia nr 17/96 Wojewody Kieleckiego z dnia 2 grudnia 1996 r. w sprawie utworzenia Chęcińsko – Kieleckiego Parku Krajobrazowego, wszystkie przedsięwzięcia inwestycyjne realizowane na terenie Parku i jego otuliny, wymagające ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, objęte są obowiązkiem uzgodnienia z Dyrektorem Zarządu Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych w Kielcach. Dotyczy to również opracowań urbanistycznych: studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Główne zasady gospodarowania i przeciwdziałaniu zagrożeniom w gminie obejmują uwarunkowania rozwoju społeczno – gospodarczego, a w tym:

- ochronę istniejących zasobów przyrodniczych i kulturalnych
- osadnictwo i działalność gospodarcza
- infrastrukturę techniczną i komunalną
- transport

Obszar Gminy Chęciny charakteryzuje się ogromnym zróżnicowaniem i bogactwem szaty roślinnej.

Ochroną objęto 7 rezerwatów przyrody:

1. Milechowy – rezerwat przyrody ożywionej (nr ewid. 040) ustanowiony w 1978 r o powierzchni 133,734 ha.

2. Góra Miedzianka – rezerwat przyrody nieożywionej (nr ewid. 015) ustanowiony w 1958r. o powierzchni 25,0 ha

3. Wolica – rezerwat przyrody nieożywionej (nr ewid. R-067) ustanowiony w 2000r.

4. Góra Zelejowa – rezerwat przyrody nieożywionej (nr ewid. 007) ustanowiony w 1954r. o powierzchni 67,0 ha

5. Góra Rzepka – rezerwat przyrody nieożywionej (nr ewid. 044) ustanowiony w 1981r. o powierzchni 9,09 ha

6. Jaskinia Raj – (nr ewid. 034) ustanowiony w 1958r., o powierzchni 7,76 ha.

Pomniki przyrody:

- Stopień skalny w Czerwonej Górze ustanowiony w 1987r. (nr ewid. 146)

- Jaskinia „Pień” w Skibach na zboczu Góry Żakowej (nr ewid. 033) jako pomnik przyrody ustanowiony w 1954r.

- Skałki na stoku Góry Zamkowej w Chęcinach jako pomnik przyrody ustanowione w 1987r (nr ewid. 145)

Obszar gminy z uwagi na wysokie walory przyrodnicze został uznany w koncepcji krajowej sieci ekologicznej (ECONET – PL) za fragment węzła ekologicznego o randze międzynarodowej (Obszar Świętokrzyski). Na terenie gminy obszarem o wysokiej międzynarodowej randze są okolice Bocheńca, Korzecka, Mostów, Tokarni i Żernik. W skład węzła wchodzi fragmenty ujściowych, przełomowych odcinków rzek Łośnej, Białej i Czarnej Nidy oraz Hutki, gdzie z ich połączenia powstaje Nida. Przylegające do dolin kompleksy leśne, o mało przekształconych zbiorowiskach posiadają wybitne wartości geobotaniczne i klimatotwórcze. Ponadregionalne znaczenie posiada korytarz ekologiczny biegnący ku południowemu wschodowi doliną Nidy w kierunku Zespołu Parków Krajobrazowych Ponidzia.

Na taki model funkcjonowania przyrody nakłada się działalność człowieka, która powoduje zakłócenia w jej funkcjonowaniu poprzez tworzenie między innymi barier ekologicznych. Główną barierą ekologiczną na tym terenie jest droga krajowa E-7 i linia kolejowa Kraków – Warszawa. Zakłócenia w funkcjonowaniu przyrody powoduje również górnictwo odkrywkowe oraz związane z nim przetwórstwo kopalin, które tworzy trwałe przekształcenie i degradację powierzchni terenu.

Przegląd głównych zagrożeń środowiska naturalnego w Gminie Chęciny

Głównymi zagrożeniami środowiska przyrodniczego są:

- ciągi komunikacyjne o znaczeniu krajowym i regionalnym, utrudniające prawidłowe funkcjonowanie korytarzy i ciągów ekologicznych;
- brak rozwiązanej gospodarki wodno – ściekowej (w szczególności brak kanalizacji sanitarnej) doprowadza do zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych;
- intensywnie rozbudowany system melioracji odwadniających powodujące zmianę stosunków wodnych. Doprowadziło do zaniku wielu cennych siedlisk roślinnych (ostoi dla zwierząt);
- zakłady cementowo – wapiennicze zlokalizowane w bliskim sąsiedztwie gminy jako źródło zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego oraz alkalizacji gleb;
- górnictwo odkrywkowe kopalin skalnych oraz związane z nim przetwórstwo surowców mineralnych;

System szamb nie rozwiązuje problemu ścieków, brak jest ścisłej kontroli nad ich szczelnością i opróżnieniem. Ich użytkownicy częściowo je opróżniają wylewając zawartość na pola.

- dzikie wysypiska odpadów stałych (składowiska w lasach, potokach, wyrobiskach po eksploatacyjnych kopalinach mineralnych), szczególnie szkodliwe opakowania po detergentach, pestycydach;
- ponadto wszystkie obszary leśne na terenach źródłiskowych, wododziałach i na obszarze GZWP (południowa część gminy) winny zostać uznane za wodochronne i objęte szczególną ochroną zważywszy, iż warstwa wodonośna nie posiada nakładu o dobrej izolacji.

A. Drogi

Stan jakościowy dróg na terenie gminy nie należy do najlepszych, tak jak w całym województwie. Większość dróg gminnych i powiatowych w naszej gminie wymaga kapitalnych remontów a co za tym idzie – dużych nakładów finansowych sięgających wiele milionów złotych.

Do tego dochodzi brak poboczy i chodników dla pieszych, brak dobrych dojazdów do posesji z zabezpieczeniem przepływu wody (wód opadowych). Sprawa dróg jest priorytetem dla gminy i stanowi główny cel w zdobywaniu środków finansowych na dbanie o stan nawierzchni oraz ulepszanie i modernizację istniejących już nawierzchni dróg.

B. Gospodarka ściekowa

Rozbudowa sieci wodociągów na terenie gminy spowodowała wzrost ścieków, dlatego Gmina Chęciny rozpoczęła prace nad przygotowaniem koncepcji skanalizowania całej gminy. Dla zabudowy zwartej zaprojektowano kanalizację zbiorczą złożoną z sieci kanalizacyjnej w układzie grawitacyjno – ciśnieniowym, a dla zabudowy rozproszonej kanalizację ciśnieniową.

Dla domów znacznie oddalonych od wsi przewidziano gromadzenie ścieków w zbiornikach bezodpływowych i okresowe wywożenie ścieków do gminnej oczyszczalni ścieków w Radkowicach lub budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Obecnie trwają końcowe prace nad budową kanalizacji sanitarnej w miejscowości Radkowice i rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków (prace projektowe).

C. Gospodarka wodno - ściekowa

W świetle integracji z Unii Europejskiej zgodnie z programem ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego za priorytetowe uznaje się następujące problemy gospodarki wodnej:

- 1) Ochrona wód przed zanieczyszczeniem;
- 2) Zapewnienie wody do picia spełniającej wymagane standardy dla wszystkich mieszkańców gminy;
- 3) Przywrócenie jakości ekologicznej wodom powierzchniowym;
- 4) Prowadzenie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Diagnoza stanu w zakresie zwodociągowania i skanalizowania gminy Chęciny.

Zaopatrzenie w wodę:

Miasto Chęciny posiada dobrze rozwiniętą sieć wodociągową, obejmującą 96% istniejącej zabudowy. Spośród 17 sołectw w gminie zwodociągowanych zostało 16. Wodociągu nie posiada jeszcze sołectwo Mosty, Wymysłów, Mała Tokarnia, część Milechowy, Dobrzączka.

Główne źródło zaopatrzenia w wodę ludności na terenie gminy stanowi ujęcie wody podziemnej.

D. Gospodarka odpadami

Odpady wytworzone przez mieszkańców i działalność gospodarczą są zagrożeniem najsilniej oddziałującym na stan czystości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, powierzchnię ziemi i krajobraz. Na terenie gminy Chęciny nie ma zorganizowanych składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych. Szczegółowe dane dotyczące gospodarki odpadami w gminie zawiera odrębne opracowanie Plan gospodarki odpadami dla gminy Chęciny. Tam omówiono szczegółowo aktualną sytuację w gospodarce odpadami na terenie gminy oraz podjęto strategię działań długo i krótkoterminowych.

Odpady komunalne.

Zorganizowaną zbiórką odpadów objęto wszystkie sołectwa z terenu gminy. Liczebnie jest to około 60% gospodarstw poza Chęcunami i 80% w mieście Chęciny. Świadczy to o tym, że część odpadów trafia do środowiska w sposób niekontrolowany – część jest wykorzystywana w obrębie zabudowy jako kompost lub jest palona, część natomiast trafia na tzw. „dzikie” wysypiska śmieci. Odpady komunalne wywożone są na składowisko w Promniku Gm. Strawczyn. Zbiórka odpadów mieszanych jest podstawowym systemem zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy Chęciny. Nie prowadzi się jednak selektywnej zbiórki odpadów (wyjątek stanowią niektóre szkoły podstawowe).

Odpady przemysłowe

Na terenie gminy, wśród odpadów niebezpiecznych dominują głównie :zużyte baterie i akumulatory ołowiane, lampy fluorescencyjne, przepracowane oleje, przeterminowane leki i chemikalia.

Brak jest kompleksowego systemu systemu zbierania i unieszkodliwiania tych odpadów. Zbiórkę odpadów z urządzeń elektrycznych i elektronicznych prowadzi się w ramach zbiórki odpadów wielkogabarytowych. Zorganizowane zbieranie odpadów niebezpiecznych odbywa się w obiektach użyteczności publicznej, placówkach handlowych, są to głównie świetlówki i baterie.

Zużyte akumulatory zbierane są przez sklepy z częściami i akcesoriami samochodowymi, przy okazji zakupu nowych urządzeń.

Odpady zawierające azbest to przede wszystkim płyty azbestowo – cementowe, powstające w wyniku prac rozbiórkowych prowadzonych na obiektach budowlanych. W bieżącym roku gmina przeprowadził inwentaryzację ilości azbestu na terenie całej gminy. Odpady powstające podczas bieżących rozbiórek i wymiany pokryć dachowych z azbestu wraz z gruzem trafiają poza teren gminy na składowiska. Występują również na dzikich wysypiskach.

E. Źródła ciepła

W całej gminie są indywidualne kotłownie i piece węglowe, miałowe oraz nieliczne na olej opałowy np. budynek urzędu gminy i ogrzewanie gazowe na propan – butan. Dominujące w gminie ogrzewanie węglowo- miałowe powoduje silną emisję pyłów.

F. Zaopatrzenie w gaz

Ze względu na brak bezpośredniej dostępności do gazu przewodowego gmina nie jest zgazyfikowana. Na obszarze gminy nie ma obecnie sieci gazowej. Istnieje możliwość podłączenia do magistrali gazowej przebiegającej w odległości 9 km. Obecnie czynione są starania mające na celu zgazyfikowanie gminy.

Zestawienie celów i priorytetów ekologicznych gminy Chęciny

Aby zapobiec zagrożeniom środowiskowym zidentyfikowano i oceniono aspekty środowiskowe działalności Gminy. Identyfikację aspektów środowiskowych dotyczącą odpadów i zagrożeń środowiskowych przedstawiono w tabeli 1

Tab. 1 Cele ekologiczne gminy Chęciny

Cel	Priorytety
Grupa celów A: ochrona krajobrazu i struktury geologicznej	
Zachowanie naturalnej rzeźby terenu i struktury geologicznej	Zagospodarowanie terenu (w tym rozwój infrastruktury) z możliwie najmniejszym naruszeniem jego naturalnej rzeźby
Zagospodarowanie terenu gminy w sposób racjonalny pod względem przestrzennym	Zachowanie przestrzennych powiązań między obszarami cennymi przyrodniczo w skali lokalnej i ponadlokalnej (kompleksy leśne, doliny rzeczne)
Grupa celów B: ochrona wód podziemnych	
Ograniczenie zagrożeń dla jakości wód podziemnych	Dalsza kontynuacja kanalizacji, kontrola szamb, wywożenie nieczystości do oczyszczalni ścieków
Grupa celów C: ochrona wód powierzchniowych	
Ograniczenie zagrożeń dla jakości wód powierzchniowych	Eliminacja zrzutów nieoczyszczonych ścieków do rzek i gruntów
	Oczyszczenie ścieków deszczowych przed odprowadzeniem ich do wód powierzchniowych
Kształtowanie zrównoważonego odpływu wód z obszaru gminy	Dbałość o drożność rowów melioracyjnych, przydrożnych i przepustów pod drogami gminnymi
Grupa celów D: zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego	
Wyeliminowanie zagrożeń wynikających z wylewów rzek i potoków z równoczesnym spełnieniem wymogów ochrony środowiska	Zachowanie niezabudowanych terenów zalewowych
	Zachowanie terenów podmokłych

Zwiększenie retencyjności	Udział w tworzeniu wojewódzkiego systemu małej retencji
Grupa celów E: ochrona gleb	
Przywrócenie pożądanych biologicznych właściwości gleb	Odkwaszanie gleb
Zabezpieczenie gruntów przed dewastacją i degradacją	Działania rekultywacyjne i przeciwerozryjne. Budowa płyt obornikowych i budowa zbiorników na gnojówkę(akcja edukacyjna poprzez dostarczenie ulotki do każdego gospodarstwa na temat potrzeby budowania płyt obornikowych lub zbiorników na gnojowicę).
Grupa celów F: zagospodarowanie gruntów odłogowych	
Nierolnicze zagospodarowanie gruntów dotychczas odłogowanych dla kształtowania ładu przestrzennego	Wykorzystywanie gruntów odłogowych dla zwiększenia lesistości gminy
	Skierowanie presji urbanizacyjnej i aktywności gospodarczej na tereny porolne
Wykorzystanie gruntów odłogowanych pod uprawy nieżywnościowe (produkcja roślin energetycznych, np. wierzby)	Przygotowanie i wdrożenie programu upraw
Grupa celów G: ochrona przyrody	
Zachowanie i odtwarzanie walorów przyrodniczych gminy	Pelne rozpoznanie istniejących walorów przyrodniczych i ich zagrożeń
	Wprowadzenie prawnych form ochrony przyrody tam, gdzie jest to niezbędne
	Zachowanie i odtwarzanie walorów przyrodniczych gminy
Wykorzystanie dziedzictwa przyrodniczego jako atutu rozwojowego gminy	Organizowanie akcji porządkowych na terenie gminy
	Kreacja walorów przyrodniczych
	Promocja walorów przyrodniczych
	Nadzór nad zbiornikami wodnymi na terenie gminy

	Zaadaptowanie walorów przyrodniczych dla potrzeb turystyki i rekreacji - budowa ścieżek rowerowych, konnych
Grupa celów H: ochrona powietrza	
Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji	Okresowe badania zanieczyszczeń komunikacyjnych na drodze krajowej nr 7
	Budowa sieci gazociągowej
	Zmniejszenie emisji ze źródeł stacjonarnych
Grupa celów I: ochrona przed hałasem	
Zachowanie sprzyjającego klimatu akustycznego	Ograniczenie uciążliwości akustycznych związanych z transportem kołowym
	Identyfikacja źródeł hałasu i prowadzenie szczegółowych pomiarów i dokumentacji
Grupa celów J: Zagospodarowanie odpadów	
Opracowanie gminnego planu gospodarki odpadami	Organizacja segregacji, wywozu i utylizacji wszystkich rodzajów odpadów
	Bezpieczne usuwanie odpadów szkodliwych dla zdrowia (łącznie z azbestem)
	Monitorowanie strumieni odpadów, prowadzenie szczegółowych pomiarów i dokumentacji
Grupa celów K: edukacja ekologiczna	
Upowszechnienie edukacji ekologicznej wśród mieszkańców gminy	Edukacja ekologiczna dla dorosłych mieszkańców gminy
	Edukacja ekologiczna dla młodzieży w systemie szkolnym i pozaszkolnym